

Guía Docente				
Datos Identificativos				2022/23
Asignatura (*)	Enfermaría Clínica II		Código	661G01035
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descriptores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	2º cuatrimestre	Segundo	Obrigatoria	6
Idioma	Castelán/Galego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Ciencias da Saúde			
Coordinación	Fernández Fraga, María Inés	Correo electrónico	ines.fernandez.fraga@udc.es	
Profesorado	Fernández Fraga, María Inés	Correo electrónico	ines.fernandez.fraga@udc.es	
Web	campusvirtual.udc.gal/			
Descripción xeral	O propósito desta materia é capacitar ao estudiante para identificar as alteracións de saúde nas persoas adultas, as súas consecuencias a nivel persoal, familiar e comunitario; planificar e avaliar os coidados de enfermaría, adaptándoos ao ámbito de actuación profesional, sendo o obxectivo dos coidados alcanzar o maior grao de independencia das persoas.			

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A34	Coñecer as alteracións de saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas distintas fases.
A35	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
A36	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
A37	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
A38	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
A39	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
A60	Coñecer os coidados paliativos e control da dor para prestar coidados que alivien a situación dos enfermos avanzados e terminais.
B1	Aprender a aprender.
B2	Resolver problemas de forma efectiva.
B3	Aplicar un pensamento crítico, lóxico e creativo.
B4	Traballar de forma autónoma con iniciativa.
B5	Traballar de forma colaborativa nun equipo interdisciplinar.
B6	Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional.
B7	Comunicarse de maneira efectiva en un entorno de traballo.
B8	Capacidade de análise e sínteses.
B9	Capacidade de aplicar os coñecementos na práctica.
B11	Capacidade e habilidade de xestión da información.
B12	Capacidade para organizar e planificar.
B13	Toma de decisións.
B15	Capacidade para comunicarse con persoas non expertas na materia.
B16	Coñecer e apreciar a diversidade e a multiculturalidade.
B19	Coñecementos de informática relativos ao ambiente de estudio.
B24	Fomentar e aplicar os dereitos fundamentais e a igualdade entre homes e mulleres.
C1	Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
C6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrentarse.

C7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.
C8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.
C10	CB2.- Que os estudiantes saibam aplicar os seus coñecementos a seu traballo ou vocación de unha forma profesional y posúan as competencias que soLEN demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudio.
C11	CB3.- Que os estudiantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudio) para emitir xuízos que inclúan una reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
C12	CB4.- Que os estudiantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado

Resultados da aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias do título		
Identificar as alteracións de saúde da persoa adulta: factores que inflúen, mecanismos fisiopatolóxicos, manifestacións, métodos diagnósticos e tratamentos médicos e cirúrxicos específicos.	A34	B1 B3 B4 B6 B9	C1 C3 C11
Identificar as necesidades de coidado en persoas adultas con problemas de saúde e os derivados de tratamentos, probas diagnósticas e procedementos terapéuticos.	A34 A35	B1 B3 B4 B5 B6 B7 B9 B11 B15 B16 B24	C1 C3 C4 C6 C11
Identificar os diagnósticos de enfermería e complicacións potenciais en persoas adultas con problemas de saúde e os derivados de tratamentos, probas diagnósticas e procedementos terapéuticos.	A34 A35 A36	B1 B2 B3 B4 B5 B6 B8 B9 B11 B13 B15 B16 B19 B24	C1 C3 C4 C6 C8 C10 C11 C12

Planificar coidados de enfermería as persoas adultas con problemas de saúde e os derivados de tratamentos, probas diagnósticas e procedementos terapéuticos.	A34 A35 A36 A37 A38 A39 B7 B8 B9 B11 B12 B13 B15 B16 B19 B24	B1 B2 B3 B4 B5 B6 C10 C11 C12	C1 C3 C4 C6 C7 C8 C10 C11 C12
Identificar as necesidades específicas de coidados ás persoas con enfermidade avanzada e terminal e as súas familias e planificar coidados de enfermería	A34 A35 A36 A37 A38 A60	B1 B2 B3 B8 B9 B13	C4 C10 C11

Contidos		
Temas	Subtemas	
Unidade didáctica VI: Atención de enfermería ás persoas con trastornos da función endócrina e metabólica.	Recordo anatomo-fisiológico. Atención de enfermería as persoas con: Diabetes mellitus. Trastornos da hipófise. Trastornos da glándulas suprarrenais. Trastornos de tiroide. Trastornos de paratiroide.	
Unidade didáctica VII: Atención de enfermería ás persoas con trastornos da función digestiva.	Recordo anatomo-fisiológico. Síntomas e signos. Métodos de diagnóstico. Atención de enfermería as persoas con: Trastornos gástricos e duodenais. Trastornos intestinais e rectais. Trastornos hepáticos. Trastornos biliares. Trastornos pancreáticos.	
Unidade didáctica VIII: Atención de enfermería ás persoas con trastornos da función muscular e esquelética.	Atención de enfermería as persoas con: Alteracións traumáticas do aparello locomotor. Trastornos degenerativos do aparello locomotor. Trastornos inflamatorios do aparello locomotor. Trastornos infeciosos do aparello locomotor.	
Unidade didáctica IX: Atención de enfermería ao paciente queimado.	Concepto, tipos de lesión por quemadura, clasificación. Valoración. Atención extrahospitalaria e hospitalaria. Tratamiento. Plan de coidados estandarizado para as persoas con quemaduras.	

Unidade didáctica X: Atención de enfermería ás persoas en situación de enfermidade avanzada e terminal.	Fundamentos dos Coidados Paliativos Visión social da morte Comunicación co paciente terminal e a súa familia Coidados de Enfermería no paciente terminal. Control de síntomas. Vías e técnicas de administración de fármacos. A agonía. O duelo.
---	---

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / trabalho autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	A34 A35 A36 A37 A38 A39 A60 B6 B7 B8 B9 B12 B15 B16 B19 B24 C3 C4 C8 C10 C11	20	20	40
Análise de fontes documentais	A34 A35 A36 A37 A38 A39 A60 B1 B3 B4 B6 B11 B16 B24 C4 C6 C7 C10 C11	1	5	6
Estudo de casos	A34 A35 A36 A37 A38 A39 A60 B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B11 B12 B13 B15 B16 B19 B24 C1 C3 C4 C6 C7 C10 C11 C12	20	20	40
Traballos tutelados	A34 A35 A36 A37 A38 A39 B1 B2 B3 B4 B5 B8 B11 B12 B19 C1 C3 C6 C7 C8 C10 C11	1	13	14
Proba mixta	A34 A35 A36 A37 A38 A39 A60 B2 B3 B5 B7 B8 B9 B11 B12 B13 B16 B24 C1 C4 C10 C12	2	46	48
Atención personalizada		2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descripción
Sesión maxistral	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introdución de algunas preguntas dirixidas aos estudiantes, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe.

Análise de fontes documentais	Técnica metodolóxica que supón a utilización de documentos audiovisuais e/ou bibliográficos (fragmentos de reportaxes documentais ou películas, noticias de actualidade, paneis gráficos, fotografías, biografías, artigos, textos lexislativos, etc.) relevantes para a temática da materia con actividades específicamente deseñadas para a análise dos mesmos. Pódese emplegar como introdución xeral a un tema, como instrumento de aplicación do estudo de casos, para a explicación de procesos que non se poden observar directamente, para a presentación de situacións complexas ou como síntese de contidos de carácter teórico ou práctico.
Estudo de casos	Metodoloxía onde o suxeito se confronta ante a descripción dunha situación específica de saúde que suscita un problema que ten que ser comprendido, valorado e resolto por un grupo de estudiantes, a través dun proceso de discusión. O alumnado sitúase ante un problema concreto (caso), que lle describe unha situación real da vida profesional, e debe ser capaz de analizar unha serie de feitos, referentes a un campo particular do coñecemento ou da acción, para chegar a unha decisión razonada a través dun proceso de discusión en pequenos grupos de traballo.
Traballos tutelados	Metodoloxía deseñada para promover a aprendizaxe autónoma dos estudiantes, baixo a tutela do profesor e en escenarios variados (académicos e profesionais). Está referida prioritariamente ao aprendizaxe do ?cómo facer as cousas?. Constitúe unha opción baseada na asunción polos estudiantes da responsabilidade pola súa propia aprendizaxe. Este sistema de ensino baséase en dous elementos básicos: a aprendizaxe independente dos estudiantes e o seguimento desa aprendizaxe polo profesor-tutor.
Proba mixta	Integra preguntas tipo de probas de ensaio e preguntas tipo de probas obxectivas referidas aos contidos desenvoltos a través das distintas metodoloxías durante o curso. En canto a preguntas de ensaio, recolle preguntas abertas de desenvolvemento. Nas preguntas obxectivas, pode combinar preguntas de resposta múltiple, de ordenación, de respuesta breve, de discriminación, de completar e/ou de asociación.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Análise de fontes documentais	A docente realizará atención personalizada a cada estudiante para seguimiento, consultas, orientación do estudio e elaboración de traballos. O espazo de comunicación será a tutoría presencial, virtual síncrona (Teams) e asíncrona (Moodle e correo-e)
Traballos tutelados	
Sesión maxistral	
Proba mixta	
Estudo de casos	

Avaluación

Metodoloxías	Competencias	Descripción	Cualificación
Traballos tutelados	A34 A35 A36 A37 A38 A39 B1 B2 B3 B4 B5 B8 B11 B12 B19 C1 C3 C6 C7 C8 C10 C11	A realización dos traballos tutelados é de carácter grupal. A avaluación inclúe o desenvolvemento do traballo cooperativo no grupo coa valoración de competencias específicas e transversais. Farase tendo en conta, fundamentalmente, o razonamento diagnóstico e terapéutico: selección de datos recollidos na valoración, identificación de problemas (DdE e CP) e prioridades, selección de resultados (NOC) e intervencións de enfermería (NIC).	20
Proba mixta	A34 A35 A36 A37 A38 A39 A60 B2 B3 B5 B7 B8 B9 B11 B12 B13 B16 B24 C1 C4 C10 C12	Realizarase unha proba escrita coincidindo coa data oficial do exame da materia. As probas constarán de preguntas curtas e/ou tipo test, relacionadas con contidos teóricos, lecturas, estudio de casos e traballos tutelados.	50

Estudo de casos	A34 A35 A36 A37 A38 A39 A60 B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B11 B12 B13 B15 B16 B19 B24 C1 C3 C4 C6 C7 C10 C11 C12	Desenvolverase de xeito individual e en grupo de traballo. As e os estudiantes resolverán situacións de saúde descritas nos casos clínicos. No desenvolvemento desta metodoloxía avaliarase a adquisición de competencias específicas e transversais. Na valoración inclúese a capacidade para relacionar o coñecemento xeral con problemas concretos, a capacidade de análise, a comprensión da situación e a idoneidade das solucións formuladas, a asistencia e participação activa na aula e nos grupos de traballo. No desenvolvemento da metodoloxía inclúense probas escritas presenciais de resolución de casos clínicos. A nota final da metodoloxía será a suma das cualificacións das probas e do desenvolvemento da e do estudiante na actividade individual e de grupo.	30
-----------------	---	---	----

Observacións avaliación

A aplicación das porcentaxes na avaliación final quedará suxeita a que todas as metodoloxías que computen na avaliación sexan superadas. Na presentación da materia, a docente informará de forma pormenorizada de como se aplicarán os criterios de avaliación.

2ª oportunidade: os criterios de avaliación da 2ª oportunidade (xullo) serán os mesmos que os da primeira oportunidade (maio/xuño). A proba mixta e de estudo de casos realizarase coincidindo coa data oficial do exame da materia da 2ª oportunidade. O traballo tutelado deberá realizarse de forma individual e a data de entrega establecerase no período de avaliación da 2ª oportunidade.

Adianto de oportunidade: Proba mixta 100%. Inclúe preguntas relativas o desenvolvemento dos contidos, traballos tutelados e resolución de estudo de casos.

Estudantes con matrícula parcial: As metodoloxías e porcentaxes serán as mesmas. Na metodoloxía de estudo de casos, os estudantes deberán realizar a entrega da resolución dos casos propostos e as probas escritas presenciais durante o curso. O traballo tutelado desenvolverase de xeito individual ou grupal, segundo o acordo co/a estudiante.

Fontes de información

Bibliografía básica	<ul style="list-style-type: none"> - SMELTZER SC, BARE BG, HINKLE JL. (2013). BRUNNER Y SUDDARTH. Enfermería Médico-Quirúrgica (2 vol.). Barcelona: Lippincott-Willians - N.A.N.D.A. Internacional (2021). Diagnósticos enfermeros: Definiciones y clasificación 2018-2020. Barcelona: Elsevier - MOORHEAD S, JOHNSON M, MAAS ML, SWANSON E. (2018). Clasificación de Resultados de Enfermería (NOC). Barcelona: Elsevier - LEWIS SM, HEITKEMPER MM, DIRKSEN SR. (2004). Enfermería Medicoquirúrgica. Valoración y Cuidados de Problemas Clínicos (2 vol.). Madrid: Elsevier-Mosby - BUTCHER HK, GM, DOCHTERMAN JM, WAGNER CM. (2018). Clasificación de Intervenciones de Enfermería (NIC).. Barcelona: Elsevier - LUIS RODRIGO MT. (2013). Diagnósticos Enfermeros. Revisión y guía práctica. Barcelona: Elsevier Masson - SEIDEL HM, BALL JW, DAINS JE, FLYNN JA, SOLOMON BS, STEWART RW (2011). Exploración Física. Barcelona: Elsevier - ALLUE M. (1996). Perder la piel. Barcelona: Planeta/Seix Barral - MORILLO RODRIGUEZ J, FERNANDEZ AYUSO D (2016). Enfermería Clínica I. Cuidados generales y especialidades médico-quirúrgicas. Barcelona: Elsevier - http://www.fisterra.com/ .. - Enfermería Clínica ().. - Metas de Enfermería ().. - Nursing ().. - Rol de Enfermería ().. - http://061.sergas.es ().. - ASTUDILLO W, MENDINUETA C, ASTUDILLO E. (2008) (2008). Cuidados del enfermo en el final de la vida y atención a su familia. Pamplona: Eunsa - BAYÉS R (2006). Afrontando la vida, esperando la muerte. Madrid: alianza editorial - GÓMEZ SANCHO M (2005). Morir con Dignidad. Madrid: Arán Ediciones SL - GONZÁLEZ BARÓN M (2007). Tratado de Medicina Paliativa y tratamiento de soporte del paciente con cáncer. Madrid: Médica Panamericana - KÜBLER ROSS E (1989). Sobre la muerte y los moribundos. Barcelona: Grijalbo - LÓPEZ IMEDIO, E (2003 reimp). Enfermería en cuidados paliativos. Madrid: Médica Panamericana - SOCIEDAD ESPAÑOLA DE CUIDADOS PALIATIVOS (SECPAL) (). Guía de Cuidados Paliativos . [en línea].. [S.I.]: SECPAL, [s.a.]. Disponible en: http://www.secpal.com/guiacp/index.php. - BRUERA E, LIMA L (). Cuidados paliativos. Guías para el manejo clínico . [en línea]. [S.I.]: ORGANIZACIÓN PANAMERICANA DE LA SALUD, [s.a]. Disponible en: http://www.paho.or. - NAVARRO CAMPOAMOR, JUAN (2009). Cuidados Paliativos : guía práctica . Madrid : Médica Panamericana - EDUARDO BRUERA (2010). Cuidados paliativos : guías para el manejo clínico . Washington, D.C. : Organización Panamericana de la Salud - Jiménez López, F. R., Román López,, P., & Díaz Cortés, M. D. M (2017). Cuidados de Enfermería en situaciones complejas de salud. Proceso oncológico, cuidados paliativos , muerte y duelo. Editorial: Universidad de Almería - Cabodevilla Eraso I. (2014). Guía no farmacológica de atención en enfermedades avanzadas: Cuidados paliativos integrales. Editorial: Desclée de Brouwer. - Trujillo Garrido, N. (2015). Cuidados paliativos. . Dextra Editorial. - Martín-Romo Mejías, J. (Coord.). (2018). Cuidados paliativos 2a. ed.. Editorial ICB
Bibliografía complementaria	

Recomendaciones

Materias que se recomienda cursado previamente

Anatomía/661G01001
Biología/661G01002
Psicología/661G01003
Sistemas de información e comunicación en ciencias da saúde/661G01004
Bases para a interpretación do coñecemento científico/661G01008
Nutrición/661G01009
Farmacología/661G01011
Situaciones de risco para a saúde e Radiología/661G01013
Estancias Clínicas I/661G01025
Enfermaría Clínica I/661G01034
Fisiología/661G01105
Fundamentos de Enfermaría/661G01107

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Enfermaría Comunitaria I/661G01014
Enfermaría da Saúde Mental/661G01015
Ética profesional, marco legal e filosofía do coidado/661G01016
Estancias Clínicas II/661G01026

Materias que continúan o temario

Enfermaría clínica III/661G01017
Enfermaría Comunitaria II/661G01019
Enfermaría Xerontolóxica/661G01020
Farmacoterapia/661G01024
Estancias Clínicas III/661G01027
Estancias Clínicas IV/661G01028
Estancias Clínicas V/661G01029
Practicum/661G01032

Observacións

Esta materia ten en conta as

recomendacións de SOSTENIBILIDADE DO MEDIO AMBIENTE, PERSOA E IGUALDADE

DE XENERO:- A entrega de documentación da

actividade solicitada realizarase en formato dixital, a través de

Moodle, se non se especifica outro

medio.- Na realización de traballos, o

plaxio e a utilización de material non orixinal, incluído aquel obtido a través

de Internet, sen indicación expresa da súa procedencia e, se é o caso, o

permiso do seu autor/a, poderá ser considerado causa de cualificación de

suspensión na actividade.- Teranse en conta os principios

éticos relacionados cos valores da sustentabilidade nos comportamentos persoais

e profesionais.- Atendendo ás distintas normativas

de aplicación para a docencia universitaria, nesta materia;-terase en

conta a perspectiva de xénero,-velando pola non utilización dunha

linguaxe sexista na aula, nos documentos desenvolvidos na materia e nas

actividades clínicas realizadas co alumnado.- Traballarase para identificar e

modificar prexuízos e actitudes sexistas na aula ou no contexto clínico,

influindo na contorna para modificalos e fomentar valores de respecto e

igualdade.- Prestarase especial atención en

detectar situacions de discriminación por razón de xénero e proporarse accións

e medidas para corrixilas.- Facilitarase a plena integración

do alumnado que por razón físicas, sensoriais, psíquicas ou socioculturais,

experimenten dificultades a un acceso idóneo, igualitario e proveitoso á vida

universitaria.

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías